

SALÂHİYYE

(الصلاحيّة)

Halvetî-Uşşâkiyye tarikatının
Abdullah Salâhî Efendi'ye
(ö. 1197/1783)
nisbet edilen bir kolu
(bk. SALÂHÎ EFENDİ).

SÂLÂR CENG

(سالار جنگ)

(1829-1883)

Haydarâbâd Nizamlığı'nın
başvezirlerinden.

2 Ocak 1829'da Haydarâbâd'da (Dekken) doğdu. Asıl adı Mîr Tûrâb Ali'dir. Şucâüd-levle, Muhtârülmülk gibi unvanlarla tanınır. Behmenîler'den itibaren Dekken siyasetinde önemli rol oynayan, Âdilşâhîler, Bâbürlüer ve Haydarâbâd Nizamlığı'nda idarî görevlerde bulunan İran asıllı bir seyyid ailesine mensuptur. Küçük yaşta iken babası vefat ettiği için Haydarâbâd nâzırı olan amcası Nevvâb Sirâcül-mülk tarafından yetiştirildi. Arapça, Farsça ve İngilizce öğrendi. 1848'de vergi tahsilatı olarak devlet hizmetine girdi. 1853'te amcasının vefatı üzerine onun yerine devlet nâzirliğine (başvezir) getirildi. Ertesi yıl Arapça, Farsça, Urduca Maratha ve İngilizce eğitim veren Dârülulûm'u kurdu. Büyük Hint ayaklanmasına kadar (1857) idarî reformlarla uğraştı. Bu ayaklanma sırasında yaşanan belirsizlikler Haydarâbâd Nizamî Nâsirüddeve'nin ölümüyle iyice derinleşti. İngilizler bu dönemde kendilerine bağlı kalarak Haydarâbâd'da güvenliği ve düzeni koruyan Sâlâr Ceng'e destek verip onun görevden alınması için başlatılan girişimleri engellediler. Sâlâr Ceng 1869'da Nizam Efdalüddeve'nin vefatı üzerine yerine geçen oğlu Mîr Mahbûb Ali Han'ın henüz üç yaşında olması sebebiyle Emîr-i Kebîr Bahâdır ile birlikte saltanat nâibi olarak tayin edildi. 1876'da İngiltere'yi ziyareti sırasında kraliçe Victoria tarafından kabul edildi. Oxford Üniversitesi tarafından kendisine Diplôme de Compétence en Langue

(D. C. L.) unvanı ve Londra'nın hemşerilik pâyesi verildi. Emîr-i Kebîr Bahâdır 1877'de vefat edince yerine nâibliğe Sâlâr Ceng'in üvey kardeşi Nevvâb Vikârülumre getirildi. Vikârülumre'nin ölümünün ardından Sâlâr Ceng bütün idarî yetkileri eline aldı. 8 Şubat 1883'te koleradan öldü. Yerine oğlu II. Sâlâr Ceng (Mîr Laik Ali Han) geçti ve üç yıl süreyle görevde kaldı. Torunu III. Sâlâr Ceng de (Mîr Yûsuf Ali Han) 1912'den itibaren bu görevi iki yıl müddetle yürüttü ve sağlık sorunları sebebiyle istifa etti. Aile bu görevi 1948 yılına kadar sürdürdü.

Görevde bulunduğu otuz yıl içerisinde malî, hukukî, idarî ve kültürel reformlar gerçekleştiren Sâlâr Ceng modern Hindistan tarihinin en önemli devlet adamlarından biridir. Kültür varlıkları ve İslâmî yazmalara meraklı olan Sâlâr Ceng'in ailesi döneminden kalma eserler, özellikle III. Sâlâr Ceng adına 1951'de açılan çok zengin müzede (Salar Jung Museum) muhafaza edilmektedir. III. Sâlâr Ceng babasından naklen, İngilizler'in 1857 olayları sırasında Osmanlı halifesinden Hint müslümanlarının İngilizler'e karşı savaşmamasını isteyen bir mektup temin ederek camilerde okuttuklarını, bu mektubun olayların bastırılmasında büyük etkisi olduğunu söyler.

BİBLİYOGRAFYA :

Syed Hossain Bilgrami, *Memoirs of Sir Salar Jung, Shuja ud-Davla, Muhtar ul-Mulk*, Bombay 1883; M. A. Nayeem, *The Salar Jungs, Mir Turab Ali Khan, Mir Laiq Ali Khan, Mir Yousuf Ali Khan*, Hyderabad 1986; R. Bharati, *Hyderabad and British Paramountcy: 1858-1883*, New Delhi 1988; H. R. Lynton, *My Dear Nawab Sahab*, New Delhi 1991; V. K. Bawa, *Hyderabad under Salar Jang*, New Delhi 1996; K. Leonard, "The Hyderabad Political System and its Participants", *JAS*, XXX/3 (1971), s. 569-582; T. W. Haig, "Sâlâr-Ceng", *IA*, X, 111; a.m.f., "Sâlâr Djang", *EP* (İng.), VIII, 924-925; Azmi Özcan, "Haydarâbâd Nizamlığı", *DIA*, XVII, 32-34; "Salar Jung", *Encyclopaedia of Muslim Biography: India, Pakistan, Bangladesh* (ed. N. Kr. Singh), New Delhi 2001, V, 61-68.

AZMÎ ÖZCAN

SÂLÂR MESUD GAZİ

(bk. GAZİ MİYÂN).

SALÂT

(bk. NAMAZ).

SALÂT

(bk. SALÂTÜ SELÂM).

SALÂT-ı ÜMMİYYE

(صلاة أمّية)

Türk dinî mûsikisinde
salâ formunun bir çeşidi.

Hz. Peygamber'e, aile fertlerine ve yakınlarına dua ifadelerinden ibaret olup mevlid merasimleri, tarikat zikirleri icrası, sakal-ı şerif ve hırka-i saâdet ziyareti, teravîh namazlarında her dört rek'attan sonra (ilâhî okunmadığı zamanlarda) olmak üzere çeşitli dinî törenlerde belirli beste ve güftesiyle toplu olarak okunan bir dinî mûsikî formudur. Diğer salâlar gibi Arapça olan salât-ı ümmiyye camilerde cumhur müezzinliği çerçevesinde icra edilir. Salât-ı ümmiyyenin metni şöyledir: "Al-lâhümme salli alâ seyyidînâ Muhammedini'n-nebiyyi'l-ümmiyyi ve alâ âlihî ve sahbihî ve sellim." Bu salânın adının metinde geçen "nebiyyi'l-ümmiyyi" ifadesindeki "ümmî" kelimesinden kaynaklanmış olması muhtemeldir.

Kimin tarafından tertip edildiği bilinmeyen salât-ı ümmiyyenin notasını güftesiyle birlikte *Nazarî-Amelî Türk Musikisi* adlı eserinde neşreden Mehmet Suphi Ezgi, bu eserin Hatîb Zâkirî Hasan Efendi tarafından segâh makamında ve semâi usulüyle bestelendiğini kaydetmekteyse de bu görüş mûsikî çevrelerinde ilgi görmemiştir. Pek çokları gibi Halil Can ve M. Ekrem Karadeniz de Buhûrîzâde Mustafa İtrî Efendi tarafından segâh makamında bestelenen salât-ı ümmiyyenin, aksak semâi evferi, nîm evsat ve iki aksak semâiden oluşan kırk üç zamanlı, kendi içinde bir ritmik yapısının bulunduğunu ifade etmiştir. Salât-ı ümmiyye, Süleyman Çelebi'nin mevlidinin okunuşu sırasında bahirler arasında ve özellikle velâdet bahri sonunda Hz. Peygamber'in doğumu münasebetiyle ona hürmetten ayağa kalkıldığı sırada okunur. Ayrıca mi'rac bahrinin ortasındaki, "Yâ ilâhî hazretinden hâcetim / Budurur kim ola makbûl ümmetim" beytiyle bu bahrin sonundaki, "Ümmetin olduğumuz devlet yeter / Hizmetin kıldığımız izzet yeter" mısralarından

Salât-ı
Ümmiyye